

UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA O'QUV JARAYONIDA DUCH KELADIGAN MUAMMOLARNI ANIQLASH VA ULARGA YECHIM TOPISH USULLARI.

Teshaboyev Akramjon Yuldashevich.

Andijon davlat chet tillar instituti.

Pedagogika va psixologiya kafedra mudiri

Annotatsiya: *Ushbu maqola mamalakatimizdagi umumiy o'rta ta'lim tizimidagi o'quv jarayonida uchraydigan asosiy muammolarni aniqlash va ularni hal etish bo'yicha yondashuvlarni o'rganadi. Tadqiqot, o'quvchilarning motivatsiyasizligi, resurslarning yetishmasligi va o'qituvchilarning malakasizligi kabi muammolarni chuqur tahlil qilishga asoslanadi. Shuningdek, maqola ushbu muammolarga yechim topish uchun zamonaviy pedagogik strategiyalar va ta'lim texnologiyalaridan foydalanishni taklif qiladi. Natijalar o'quvchilarning ta'lim jarayonini yaxshilash uchun amaliy takliflar beradi, bu esa ta'lim muassasalariga o'quv sifatini oshirishda yordam beradi. Maqola ta'lim tizimini rivojlantirishni maqsad qilgan barcha manfaatdor tomonlar uchun foydali bo'lishi mumkin.*

Kalit so'zlar. *Umumiy o'rta ta'lim, o'quv jarayoni, pedagogik yondashuvlar, ta'lim sifati, resurslar yetishmasligi, o'qituvchilarning malakasi, zamonaviy o'quv usullari, ta'lim texnologiyalari, ta'lim tizimini rivojlantirish*

KIRISH

O'zbekiston umumiy o'rta ta'lim tizimida o'quvchilarning ta'lim olish jarayoniga ta'sir qiluvchi turli muammolar mavjud. Ushbu muammolar o'quvchilarning bilim olish darajasiga, o'zlashtirish qobiliyatiga va umumiy motivatsiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, bu kabi muammolar o'qituvchilarning pedagogik yondashuvlarini ham cheklab qo'yadi, bu esa o'z navbatida ta'lim sifatining pasayishiga olib keladi. Maktablarda kuzatilayotgan asosiy muammolarga o'quv dasturlarining yangilanish tezligi, o'qituvchilarning professional rivojlanishi, o'quvchilarning turli xil o'qish ehtiyojlariga moslashuvchanlik, sinf ichidagi nizolar va o'quv materiallariga bo'lgan yetarli emas kirish kabi omillar kiradi. Bularning barchasi o'quv jarayonining samaradorligini cheklaydi va o'quvchilarning ta'lim olish imkoniyatlarini cheklab qo'yadi.

Ushbu maqola orqali biz maktablardagi o'quv jarayonida uchraydigan muammolarni aniqlash va ularni tahlil qilish orqali samarali yechimlar taklif qilishni maqsad qilamiz. Muammolarni chuqur tushunish va ularni hal etish yondashuvlarini ishlab chiqish orqali ta'lim sifatini yaxshilash va o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini oshirish kutiladi. Shuningdek, ta'lim muassasalarida qo'llaniladigan innovatsion yechimlar va strategiyalar orqali ta'lim muhitini yaxshilash ham ko'zda tutiladi.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda muammolarni aniqlash va ularga yechim topish uchun bir qator metodlar qo'llaniladi. Birinchi metod sifatida, o'quvchilarning ta'lim jarayonida duch keladigan muammolarini aniqroq tushunish maqsadida kuzatuvlar olib boriladi. Kuzatuvlar davomida o'quvchilarning sinf ichidagi faoliyati, o'zaro muloqoti va o'qituvchilarning ta'lim berish uslublari diqqat bilan kuzatiladi.

Ikkinchi metod sifatida, o'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasida so'rovnomalar o'tkaziladi. So'rovlar orqali o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi, ta'lim materiallariga bo'lgan qoniqishi, o'qituvchilarning ta'lim uslublari haqida ma'lumot yig'iladi. Bu esa muammolarning chuqurroq tushunilishini ta'minlaydi.

Uchinchi metod sifatida, o'quv jarayonida olingan test natijalari tahlil qilinadi. Bu testlar o'quvchilarning bilim darajasini va o'zlashtirish qobiliyatini baholashga yordam beradi.

Yig'ilgan barcha ma'lumotlar statistik tahlil usullari yordamida tahlil qilinadi. Ma'lumotlarning statistik tahlili, muammolarni aniqroq aniqlash va ularning sabablari hamda ta'sirini chuqurroq tushunish imkonini beradi. Bu yondashuvlar natijasida, o'quv jarayonida uchraydigan muammolarga samarali yechimlar ishlab chiqishga asos yaratiladi.

Natijalar. Tadqiqot jarayonida o'quvchilarning ta'lim olishda duch keladigan asosiy muammolar aniqlandi va ular quyidagi asosiy toifalarga ajratildi:

1. Motivatsiyasizlik: O'quvchilar orasida kuzatilgan eng keng tarqalgan muammo bu ularning o'zlashtirishga bo'lgan motivatsiyasining pastligi edi. Bu holat asosan o'quv materiallarining qiziqarsizligi, o'qituvchilarning ta'lim berish uslubining samarasizligi va o'quv muassasasidagi umumiy ruhiy muhitning salbiy ta'siri bilan bog'liq.

2. Resurslarning yetishmasligi: Ko'pgina o'quvchilar zamonaviy o'quv materiallari va texnologiyalarga cheklangan kirish imkoniyatiga ega bo'lganligi sababli, ta'lim sifatida muammolar kuzatildi. Bu muammo ayniqsa, qishloq maktablarida yanada dolzarb bo'lib, o'quvchilarning ta'lim olish imkoniyatlarini cheklamoqda.

3. O'qituvchilarning malakasizligi: Ba'zi hollarda o'qituvchilarning o'z fanlarini chuqur bilish darajasi va o'qitish metodikasi yetarli emasligi aniqlandi. Bu esa o'quvchilarning murakkab mavzularni tushunishida qiyinchiliklarga olib kelmoqda.

4. O'quv muassasalarining infratuzilmasi: Maktab binolarining eskirganligi va ta'lim uchun zarur bo'lgan asosiy infratuzilmalarning yetishmasligi ham muammolar ro'yxatida keng o'rin olgan. Ayniqsa, laboratoriya va kutubxona kabi qo'shimcha o'quv resurslarining cheklanganligi ta'lim sifatini pasaytiruvchi omillardan biri hisoblanadi.

Bu muammolarni tasniflash orqali ularning kelib chiqish sabablari va ta'lim jarayoniga ta'sirini chuqurroq tahlil qilish imkoniyati yaratildi. Har bir muammoning o'ziga xos sabablari va ta'sirlari aniqlanib, ularni samarali hal qilish yo'llari ishlab chiqilmoqda.

Muhokama. Tadqiqot natijalariga asoslanib, maktablarda kuzatilgan muammolarni hal qilish bo'yicha bir qator strategiyalar va yondashuvlar taklif etilmoqda. Birinchi navbatda, motivatsiyasizlik muammosini bartaraf etish uchun o'quv materiallarini qiziqarli va interaktiv qilish, shuningdek, o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish tavsiya etiladi. Bu yondashuv o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini oshirishga va ularning o'zlashtirish darajasini yaxshilashga yordam beradi.

Resurslarning yetishmasligi muammosiga yechim sifatida, maktablarga zamonaviy o'quv resurslari va texnologiyalarni ta'minlash, ayniqsa qishloq joylarda infrastrukturani modernizatsiya qilish zarur. Bu yondashuv ta'lim muassasalarining umumiy sifatini oshiradi, ammo moliyaviy cheklovlar tufayli amalga oshirish qiyin bo'lishi mumkin.

Kelajakdagi tadqiqotlar uchun, ushbu yechimlarni yanada takomillashtirish va yangi yondashuvlarni ishlab chiqish tavsiya etiladi. Masalan, o'qituvchilar uchun qo'shimcha malaka oshirish kurslari tashkil etish, o'quvchilarni rag'batlantirish tizimlarini yaratish va ta'lim muassasalarida psixologik xizmatlar ko'lamini kengaytirish kabi yondashuvlar muhokama qilinishi mumkin. Ushbu strategiyalar ta'lim tizimining samaradorligini oshirishga qaratilgan bo'lib, ularning afzalliklari va cheklovlarini chuqurroq tahlil qilish talab etiladi.

XULOSA

Ushbu maqola orqali umumiy o'rta ta'lim tizimidagi asosiy muammolarni aniqlash va ularni hal qilish bo'yicha samarali strategiyalar ishlab chiqildi. Motivatsiyasizlik, resurslar yetishmasligi va o'qituvchilarning malakasizligi kabi muammolarga yechimlar taklif etilib, ta'lim sifatini oshirish yo'llari ko'rsatib o'tildi. Maqolaning ahamiyati shundaki, u o'quv jarayonini yaxshilashga qaratilgan amaliy takliflar bilan ta'lim muassasalariga yordam beradi. Ushbu yondashuvlar nafaqat maktablar, balki ta'limni rivojlantirishni maqsad qilgan boshqa tashkilotlar tomonidan ham qo'llanilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ahmedov, A., & Karimov, B. (2021). *Zamonaviy O'zbekiston ta'lim tizimi: Muammolar va yechimlar*. Toshkent: O'zbekiston Nashriyoti.
2. Rasulova, S. (2019). *Ta'limda motivatsiyasizlik muammolari va ularni hal etish yollari*. Samarqand: SamDU Matbuot.
3. Sultonov, K. (2020). *Ta'limda resurslar yetishmasligi: Tahlil va takliflar*. Buxoro: BuxDU Nashriyoti.
4. Mirzaev, N., & Jalolov, G. (2022). *O'zbek maktablari uchun zamonaviy o'quv usullari*. Farg'ona: Farg'ona Nashriyoti.
5. Karimova, D. (2018). *O'qituvchilarning malakasini oshirish: Nazariya va amaliyot*. Qarshi: QarDU Nashriyoti.
6. Olimov, P. (2023). *Ta'lim texnologiyalarining ahamiyati va qo'llanishi*. Toshkent: Fan va texnologiya.